

**ЕКОНОМІКА МІНЕРАЛЬНОЇ СИРОВИНИ,
ЕКОНОМІЧНА ГЕОЛОГІЯ, ЕКОНОМІКА
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ І ОХОРОНИ
НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА**

УДК 553.04(075)

**ПРО НЕОБХІДНІСТЬ ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО ЧИННИХ ПОЛОЖЕНЬ З ГЕОЛОГО–
ЕКОНОМІЧНОЇ ОЦІНКИ РОДОВИЩ КОРИСНИХ КОПАЛИН**

Радованов С.В.*, 2013

Державна служба геології та надр України

Обґрунтовано необхідність і доцільність внесення змін до змісту звітних матеріалів геолого–економічної оцінки родовищ корисних копалин, які подаються на розгляд Державної комісії по запасах корисних копалин України.

Ключові слова: геолого–економічна оцінка, родовища корисних копалин, звітні матеріали.

Відповідно до Постанови КМУ від 26 березня 2008 р. № 264, запаси корисних копалин родовищ, які розробляються, підлягають геолого–економічній переоцінці через кожні п'ять років експлуатації ділянки надр із обов'язковим розглядом матеріалів у Державній комісії по запасах корисних копалин України (ДКЗ). До сьогоднішнього часу подання матеріалів з геолого–економічної переоцінки корисних копалин на розгляд ДКЗ проводиться згідно з «Інструкцією про зміст, оформлення і порядок подання на розгляд Державної комісії України по запасах корисних копалин при Державному комітеті України по геології і використанню надр матеріалів геолого–економічних оцінок родовищ металічних і неметалічних корисних копалин», затвердженою Наказом № 35 Державної комісії України по запасах корисних копалин від 4 вересня 1995 р., розробленої на підставі Кодексу України про надра і Положення № 865 про порядок державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин від 22 грудня 1995 р. Цим нормативним документом регламентується структура, зміст, оформлення і порядок подання на розгляд ДКЗ України матеріалів *геолого–економічних оцінок* родовищ корисних копалин, що вводяться в експлуатацію або тих для яких передбачено було проведення дорозвідки з метою приросту запасів. Не вдаючись в детальний критичний аналіз згаданої «Інструкції ...» відразу слід зазначити, що вона цілком забезпечує якісну підготовку матеріалів, які дозволяють проведення державної експертизи на високому рівні із дотриманням відповідного ступеня об'єктивності, але, як показує досвід, не може бути застосована при підготовці матеріалів з *геолого–економічної переоцінки родовищ*, мета якої полягає у контролі за погашенням запасів корисних копалин; зіставленні результатів геологорозвідувальних і експлуатаційних робіт; перерахунку запасів корисних копалин у зв'язку з уточненням геологічної будови родовища, якісних і кількісних показників покладів корисних копалин; обґрунтуванні на цій основі нових кондицій; контролі впливу функціонування гірничодобувного підприємства на зміни екологічного стану довкілля; економічному обґрунтуванні рентабельності підприємства внаслідок зміни економічних умов господарювання і економічної обстановки в світі.

Враховуючи те, що геолого–економічній переоцінці підлягають родовища які експлуатуються вона проводиться на основі фактичних даних (геологічних, технологічних, економічних, екологічних) в її основі повинні лежати матеріали на підставі яких було проведено економічну оцінку родовища із апробацією результатів і затвердженням запасів корисних копалин відповідними інстанціями. Тобто геолого–економічна переоцінка проводиться не на «голому місці», а базується, по–перше, на результатах геологорозвідувальних робіт з підрахунком запасів і, по–друге – на результатах отриманих при експлуатації родовища. Саме ці аспекти, на нашу думку, повинні враховуватись при підготовці матеріалів з геолого–економічної переоцінки.

Геолого–економічна переоцінка, як це зазначалось вище, проводиться через п'ять років. Відповідно, протягом цього терміну уточнюються окремі положення геологічної будови регіону загалом і родовища зокрема, підвищується ступінь вивченості родовища, запроваджуються нові технологічні схеми видобутку корисних копалин і їх переробки тощо. Усі ці чинники мають прямий вплив на економічну оцінку родовища і визначення показників його рентабельності, що й повинно

*© Радованов С.В. – к.е.н., Державна служба геології та надр України.

знайти своє відображення в пояснювальних записках. Чинна інструкція регламентує висвітлення цих питань загалом для родовища без акценту на тих змінах, які відбулись унаслідок проведення експлуатації родовища протягом п'яти років, що й дозволяє говорити про **необхідність розробки окремою інструкції** з підготовки матеріалів геолого–економічних переоцінок родовищ, як окремого, самостійного виду геологорозвідувальних робіт.

Враховуючи досвід проведення експертизи матеріалів з геолого–економічної переоцінки родовищ корисних копалин ДКЗ України, нами бачиться наступна структура пояснювальних записок: *вступ*; розділ 1. *Геологічна будова родовища*; розділ 2. *Кількісна і якісна характеристика рудних тіл*; Розділ 3. *Обґрунтування кондицій і підрахунок запасів корисних копалини*; Розділ 4. *Гідрогеологічна і інженерно–геологічна характеристика родовища*; Розділ 5. *Техніко економічна характеристика і обґрунтування рентабельності експлуатації родовища*; Розділ 5. *Оцінка впливу розробки родовища на екологічний стан довкілля*; Підсумки; *Список використаних джерел інформації*.

У «**Вступі**» необхідно зазначити: географічне і адміністративне положення родовища; форму власності підприємства, яке його експлуатує; наявність дозвільних документів даного підприємства на експлуатацію родовища і переробку корисної копалини; коли і ким був проведений підрахунок запасів з зазначення протоколу ДКЗ по їх затвердженню; коли і ким проводилась остання геолого–економічна переоцінка родовища.

Перший розділ, «**Геологічна будова родовища**», повинен містити відомості про позицію родовища в загальній структурі регіону (району); всебічну (стратиграфічну, тектонічну, магматичну, історико–геологічну, металогенічну) характеристику його геологічної будови викладеної з позиції чинних на звітний період стратиграфічної схеми і схеми тектонічного та металогенічного районування; детальну характеристику геологічної будови родовища з зазначення її уточнення по відношенню до тих поглядів на його геологію, яка слугувала основою при підрахунку запасів корисних копалин; детальну характеристику супутніх корисних копалин, які з певних причин не задіяні в переробці, а складаються у відвалах або хвостосховищах.

У другому розділі, «**Кількісна і якісна характеристика рудних тіл**», слід акцентувати увагу на уточненні морфологічних властивостей, а також якісних і кількісних і якісних показників рудних тіл, які було отримано в процесі експлуатації родовища порівняно з тими даними на підставі яких було проведено останній підрахунок запасів корисних копалин із затвердженням даних в ДКЗ. Такий підхід дозволить не тільки провести зіставлення даних розвідки і експлуатаційних даних, але й стане обґрунтованою основою для визначення кондицій та перерахунку запасів.

Третій розділ, «**Обґрунтування кондицій і підрахунок запасів корисних копалин**», повинен базуватись на результатах викладених у двох попередніх розділах із обов'язковим врахуванням чинних на звітний період вимог до якості мінеральної сировини, а також технологічних можливостей її переробки. Обов'язковою умовою змісту даного розділу повинен бути акцент на зіставленні отриманих результатів визначення кондицій і підрахунку запасів із попередніми даними, на підставі яких проводилось останнє затвердження запасів в ДКЗ.

Розділ четвертий, «**Гідрогеологічна і інженерно–геологічна характеристика родовища**», слід також будувати за принципом зіставлення гідрогеологічної і інженерно–геологічної характеристика родовища, викладеної в останньому звіті, який подавався на розгляд ДКЗ, і результатів отриманих впродовж звітного на час геолого–економічної переоцінки періоду. Слід також враховувати, що гідрогеологічні і інженерно–геологічні дані є основою для розробки технологічних схем проведення гірничих робіт, а також мають суттєве значення при визначенні впливу розробки родовища на довкілля. У зв'язку з цим інформація викладена в розділі повинна бути основою для обґрунтування вибору технології проведення гірничих робіт і розробки заходів з мінімізації негативного впливу експлуатації родовища на довкілля.

У п'ятому розділі, «**Техніко–економічна характеристика і обґрунтування рентабельності експлуатації родовища**», необхідно обґрунтувати покладений в основу роботи методи кількісної оцінки родовища із прогнозними та перспективними ресурсами, методи геолого–економічної оцінки прогнозних і перспективних ресурсів; охарактеризувати геологічні ризики освоєння запасів; всебічно обґрунтувати оцінку родовища за економічною значимістю; обґрунтувати вартісну оцінку родовища з врахуванням поточного економічного стану в країні та світі.

Розробка родовищ корисних копалин супроводжується змінами властивостей, в першу чергу, геологічного середовища в зв'язку з чим у шостому розділі, «**Оцінка впливу розробки родовища на екологічний стан довкілля**», особливу увагу необхідно звернути саме на **порушенні** властивостей геологічного середовища району родовища, а також **забрудненні** його компонентів (підземних і поверхневих вод, ґрунтового покриву тощо).

При геолого–економічній переоцінці родовища оцінка впливу його розробки на екологічний стан довкілля також повинна базуватись на зіставленні даних екологічного аудиту і звітного періоду, тільки в такому випадку можна отримати реальну і об'єктивну картину екологічних змін внаслідок експлуатації родовища з **обґрунтування ступеня екологічного ризику**. Друге, що на наш погляд повинно знайти відображення при проведенні геолого–економічної переоцінки родовищ, – це **еколого–економічне обґрунтування** експлуатації родовища і заходів спрямованих на ліквідацію екологічних наслідків.

У **«Підсумках»** необхідно навести стислу характеристику новизни, яка була отримана в процесі проведення геолого–економічної переоцінки за всіма розділами пояснювальної записки з обов'язковими рекомендаціями подальшого проведення геологічних, гірничих, економічних, екологічних робіт для покращення результатів експлуатації родовища.

Список використаних джерел повинен вміщати опубліковані і фондові матеріали, які були використані при проведенні геолого–економічної переоцінки і на які є посилання в тексті.

Текстова частина звіту супроводжується **графічними додатками**, які обов'язково повинні включати геологічну карту регіону (району), геологічну карту родовища, укладені з чинними на звітний період вимогами до складання геологічних карт. Карти повинні **відповідати сучасному стану вивченості регіону (району) та родовища і чинним хроностратиграфічній схемі, а також схемам тектонічного і металогенічного районування**. Другою обов'язковою умовою графічних додатків є наявність геологічних розрізів і погоризонтних планів на підставі яких проводився підрахунок запасів з винесеною на них якісною і кількісною характеристикою рудних тіл та покладів. Розрізи та погоризонтні плати слід складати з використанням умовних позначень, регламентованих відповідними інструктивними документами. Це інструкції по складанню різномасштабних карт геологічного змісту, розроблені і затверджені відповідними інстанціями і затверджені умовні позначення тощо.

Таким чином, розробка інструкції про зміст, оформлення і порядок подання на розгляд ДКЗ України матеріалів з геолого–економічної переоцінки родовищ суттєво мінімізує компілятивність при підготовці пояснювальних записок, підвищить їх якість та забезпечить об'єктивність контролю за станом запасів корисних копалин і визначення рентабельності родовищ.

Література:

1. Порядок справляння платежів за користування надрами для видобування корисних копалин, затверджений постановою КМУ від 26 березня 2008 р. № 264 із змінами і доповненнями.
2. Наказ Державної комісії України по запасах корисних копалин від 4 вересня 1995 р. № 35 «Про затвердження Інструкції про зміст, оформлення і порядок подання на розгляд Державної комісії по запасах корисних копалин матеріалів геолого-економічних оцінок родовищ металічних і неметалічних корисних копалин».
3. Кодекс України «Про надра» із змінами і доповненнями.
4. Положення «Про порядок проведення державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин», затверджене постановою КМУ від 22 грудня 1995 р. № 865.